

підтримку і розвиток малого та великого бізнесу, створення відповідних стимулів для нарощення доходів, що допоможе збільшити не тільки надходження у місцеві бюджети, а і у загальний; запровадження диференційованої ставки податку; пошук альтернативних джерел наповнення доходної частини бюджетів фінансовими ресурсами; вивільнення від оподаткування ту частину прибутку, яка інвестується у виробництво.

Список використаних джерел

1. Податки: сутність, призначення та функції. 2017. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18826/.
2. Нікітішин А.О. Податкова політика в умовах економічних перетворень: монографія. Київ:КНТЕУ. 2019. 480 с.
3. Податковий кодекс України. Закон України від 23.11.2018 р. №2628-VIII. Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show>.
4. Звіти про виконання державного бюджету (Додаток №6 до наказу Державного казначейства України) за 2014-2020 роки. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Звіт про використання бюджету м. Вінниця за 2014-2020 роки URL: <https://www.vmr.gov.ua/TransparentCity/Lists/BudjMista/ShowContent.aspx?ID=34>.
6. Кучер О.В. Місцеві податки та збори як основа фінансової автономії органів місцевого самоврядування в Україні. URL: divovo.in.ua/studentsekih-naukovih-prace.html?page=33.
7. Піхоцька О. М. Формування і розвиток системи місцевих податків і зборів в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит». Львів. 2016. 20 с

Омельченко О.В., старший викладач
кафедри бізнесу і права,

Вінницький інститут Університету «Україна»

Король Р.М., магістрант 2-го року підготовки
спеціальності «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Вінницький інститут Університету «Україна»

АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ АТ «ОЩАДБАНК»

ANALYSIS OF THE BANK'S CREDIT POLICY IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC INSTABILITY ON THE EXAMPLE OF OSCHADBANK JSC

Анотація. У статті розглянуто зміст, структуру та динаміку кредитного портфелю АТ «Ощадбанк». Визначено основні зміни зовнішнього регулятивного середовища банку. Проведено оцінку кредитної політики АТ «Ощадбанк». Наведено методи, що застосовуються банком в процесі управління кредитними ризиками.

Ключові слова: кредитна політика, кредитний портфель, конкурентні переваги, елементи кредитної політики, стратегія кредитної політики, кредитний ризик.

Abstract. The article considers the content, structure and dynamics of the loan portfolio of Oschadbank JSC. The main changes in the external regulatory environment of the bank are identified. The credit policy of Oschadbank JSC was assessed. The methods used by the bank in the process of credit risk management are given.

Key words: credit policy, loan portfolio, competitive advantages, elements of credit policy, credit policy strategy, credit risk.

Постановка проблеми. Пандемія COVID-19 одночасно активувала низку ризиків фінансового сектора: кредитний – через тимчасові фінансові труднощі позичальників, ринковий – через турбулентність на фінансових ринках та зміну вартості активів, операційний – через додаткові витрати на протиепідемічні заходи, організацію дистанційного обслуговування клієнтів та віддаленої роботи персоналу. Ризики кіберзагроз та шахрайства ще в доковідні часи входили до топ-5 системних ризиків фінансового сектора, а віддалений доступ клієнтів до банківських послуг збільшив ці ризики та сприяв вдосконаленню банками роботи в напрямках ІТ та безпеки.

В умовах економічної нестабільності вкрай важливим стає питання якісного управління кредитним портфелем комерційного банку та своєчасне прогнозування настання кредитних ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективне управління кредитною політикою банку є метою досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як Гуцал І.С., Сусіденко В.Т., Д'яконов І.І., Вовчак О.В., Коцовська Р.Р., Коробова Г.Г., Любар О.О., Гриценко О. та інші. І хоча безліч праць присвячено вивченню кредитної політики банку, це питання досі лишається актуальним та не повністю дослідженим.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз діяльності АТ «Ощадбанк» з огляду на ефективність формування кредитного портфеля в умовах економічної нестабільності.

Виклад основного матеріалу. Банки досить швидко адаптувались до роботи в нових реаліях без погіршення якості обслуговування. Виклики пандемії навіть було трансформовано в переваги: знижено витрати на оренду приміщень, відбулося спрощення внутрішніх процедур та підвищення ефективності систем електронного документообігу, впроваджено віддалену роботу як новий корпоративний стандарт, досягнуто новий рівень комунікаційної ефективності через онлайн-спілкування.

Ощадбанк належить до системно важливих банків України, посідає друге місце серед банків України за розміром активів та перше місце за обсягом чистого кредитного портфеля, а також займає другу позицію за пасивами. Ощадбанк також є найбільшим в Україні банком за кількістю відділень і другим за розмірами інфраструктури карткового бізнесу (кількість банкоматів та платіжних терміналів).

Станом на кінець 2020 року розподіл активів Ощадбанку є наступним: 56% – інвестиційний портфель; 27% – чистий кредитний портфель; 17% – інші активи. Кредитний портфель представлено насамперед заборгованістю корпоративних клієнтів – 78% (частка у чистому кредитному портфелі), а також фізичних осіб – 14% та клієнтів ММСБ – 8%. Портфель строкових депозитів на 81% складається з коштів фізичних осіб, на 11% – з коштів клієнтів ММСБ та на 8% – з коштів клієнтів корпоративного бізнесу (рис. 1). Більша частина процентних доходів Ощадбанку формується за рахунок кредитів, наданих юридичним особам, та інвестицій у цінні папери.

Рис. 1. Структура кредитів та строкових депозитів АТ «Ощадбанк» у 2018-2020 рр. [7]

Головним чинником, що вплинув на результат діяльності всієї банківської системи, було запровадження карантину та інших обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби COVID-19. У зв'язку з зазначеними заходами діяльність банківської системи зазнала змін, зокрема до банків застосовано законодавчі обмеження в напрямі кредитування в частині заборони щодо нарахування неустойки, штрафу, пені у разі прострочення позичальником виконання грошового зобов'язання за договором, відповідно до якого позичальнику було надано кредит. Крім того, з боку Національного банку України запроваджено антикризові заходи під час реструктуризації кредитів для підтримки банківської системи на час дії обмежень, пов'язаних із поширенням COVID-19.

Також важливо відзначити зміни регуляторного середовища, що відбулися у 2020 році [7]:

- оновлення законодавства в сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;
- запровадження ризик-орієнтованого підходу та інших новацій у процесі здійснення банками фінансового моніторингу;
- оновлення регуляторних вимог у сфері управління ризиками в банках України, зокрема виокремлення як окремих суб'єктів системи управління ризиками CRO та CCO, запровадження нового процесу в банках – контролю оцінки майна, яке банк отримує в заставу, майна, яке банк набуває у власність в рахунок погашення заборгованості боржника/контрагента, доповнення функцій підрозділу управління ризиками та підрозділу контролю за дотриманням норм та ін.

Кредитна політика АТ «Ощадбанк» визначає основні положення і обмеження діяльності Банку по веденню операцій, що містять кредитний ризик. При проведенні кредитної політики Банк керується засадами поєднання інтересів акціонерів Банку, його вкладників і клієнтів.

Банк, здійснюючи кредитну діяльність, має на меті формування безпечного кредитного портфеля шляхом мінімізації кредитного ризику і частки нестандартної заборгованості по кредитних операціях.

АТ «Ощадбанк» прагне забезпечити клієнтам комплексне обслуговування, пропонуючи, в першу чергу, обслуговування поточних рахунків, депозитні продукти, а також кредитні операції і операції по фінансуванню зовнішньоекономічної діяльності.

Кредитна діяльність проводиться АТ «Ощадбанк» відповідно до законодавства України, положень, інструкцій НБУ з дотриманням економічних нормативів діяльності комерційних банків, встановлених Національним банком України, а також відповідно до внутрішніх нормативних документів Банку.

АТ «Ощадбанк» визначається стійкою структурою кредитних вкладень, основна їх частка була вкладена в енергетику – 30,9% у 2018 році, 32,01 у 2019 році та 23% у 2020 році. Це зумовлено великим попитом на кредитні ресурси саме в цій галузі. Зацікавленість банку вкладати саме в цю галузь обумовлена високою прибутковістю цих позик.

Деяко змінювали свою частку кредити у виробництво та переробку харчових продуктів та напоїв, маючи рівень майже у 15% у 2018 році, частка цих кредитів скоротилась до 13% у 2019 році, але вже у 2020 році досягла рівня 17%.

Ще одним вагомим напрямком кредитування є будівництво та нерухомість, показник цих кредитів коливався від 16,5% у 2018 році до 12,6% у 2020 році. Постійне та стрімке зниження частки цих кредитів протягом останніх років, свідчить про спад на ринку нерухомості України, спричинений перш за все світовою пандемією COVID-19.

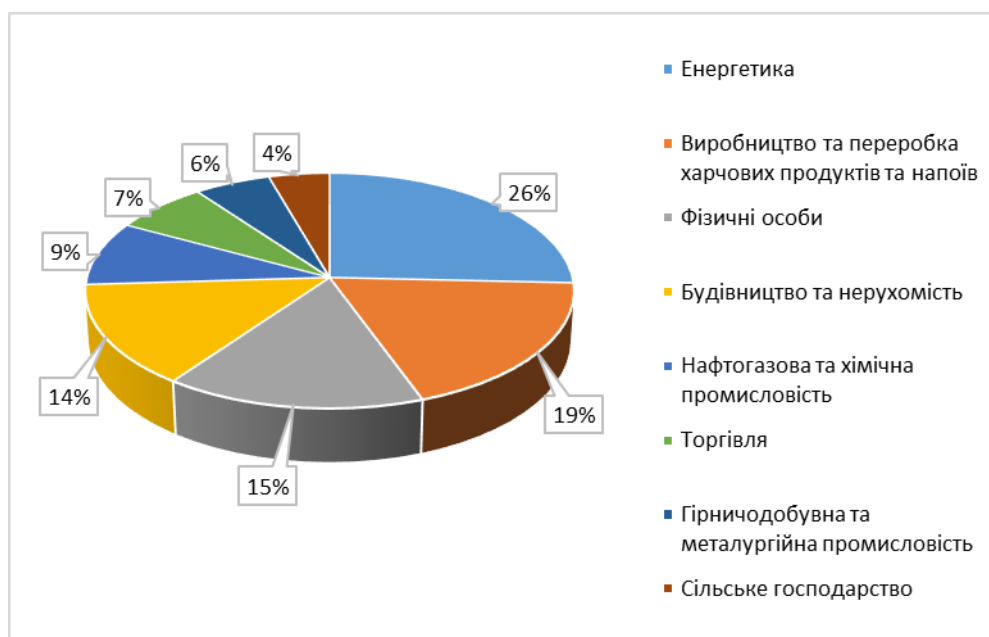

Рис. 2. Структура кредитного портфеля АТ «Ощадбанк» за галузевою ознакою

За аналізований період в структурі кредитів фізичним особам АТ «Ощадбанк» за строками використання відбулися незначні зміни. Загальна сума кредитів наданих фізичним особам у 2020 році збільшилась на 64,7% порівняно із 2018 роком. До загального зростання призвели такі зміни у напрямках кредитування фізичних осіб: збільшення кредитування із використанням кредитних карток на 31%, більш ніж вдвічі збільшено суму автокредитування

фізичних осіб, та зростання на 22% іпотечних кредитів. Інші напрямки кредитування не зазнали значиних змін (рис. 3).

Рис. 3. Структура кредитів АТ «Ощадбанк» фізичним особам

З рис. 3 видно, що у 2020 році продовжує займати провідні позиції у структурі кредитування фізичних осіб кредити із використанням платіжних карток майже 40%. Ще більше зростає частка автокредитування у 2020 році складає вже 25%. А також укріплює свої позиції іпотечне кредитування – 19%.

Якісне оцінювання кредитного портфеля має на меті насамперед максимально знизити ризик неповернення позики, що веде до значних втрат для банків і може привести його до банкрутства.

Основними методами, що застосовуються в процесі управління кредитними ризиками АТ «Ощадбанк» є [7]:

- оцінка фінансового стану контрагента банку, у т.ч. визначення внутрішнього кредитного рейтингу / скорингового балу Контрагента, на етапі розгляду питання щодо прийняття рішення з кредитування та протягом періоду кредитування;
- оцінка умов здійснення кредитної операції, в тому числі забезпечення;
- розрахунок та встановлення лімітів кредитування позичальників / груп пов'язаних контрагентів банку;
- акредитація незалежних оцінювачів заставленого майна позичальників банку;
- регулярний моніторинг наявності та стану предметів забезпечення;
- оцінка ризиків кредитного портфелю банку;
- регулярна управлінська звітність;
- акредитація страхових компаній;
- акредитація об'єктів будівництва та забудовників/управителів.

Висновки. Оцінка кредитного ризику для цілей управління ризиками АТ «Ощадбанк» є комплексною і вимагає використання певної моделі, оскільки експозиція кредитного ризику змінюється залежно від змін ринкових умов, очікуваних грошових потоків і часу. Банк оцінює кредитний ризик, використовуючи ймовірність дефолту, експозицію під ризиком та збиток від дефолту, з урахуванням прогнозованої інформації.

Список використаних джерел

1. Про банки і банківську діяльність: закон України № 2121-III редакція від 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
2. Про визначення банками України розміру кредитного ризику та активними банківськими операціями: Положення Національного банку України № 351 від 30.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>
3. Король Р.І., Омельченко О.В. Роль кредитної політики банку у забезпеченні надійності його кредитного портфелю. *Подільський науковий вісник*. 2021. № 2(18). С. 20-24
4. Омельченко О.В. До питання про моніторинг фінансової стабільності банківської системи України. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 9. С. 108-113
5. Омельченко О.В. Аналіз фінансових показників діяльності банку, що передують його ліквідації. *Економічні перспективи підприємництва в Україні: збірник матеріалів всеукраїнської інтернет-конференції*. Ірпінь: УДФСУ, 2016/
6. Омельченко О.В., Давиденко Г.В. Аналіз фінансових показників діяльності банку, що передують його ліквідації. *Економічні перспективи підприємництва в Україні: збірник матеріалів всеукраїнської інтернет-конференції*. 2016. С. 395-398
7. Показники діяльності. *Офіційний сайт АТ «Ощадбанк»*. URL: <https://www.oschadbank.ua/pokazniki-dialnosti>
8. Швед В.В. Банківське регулювання та нагляд. Сутність та значення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. № 11. 2015. С. 124-127

Ромазанов Ж.К., кандидат економічних наук,
старший преподаватель кафедри «Економіка і
бізнес», Карагандинський індустріальний
університет,

г. Темиртау, Казахстан

Силаева О.В., кандидат економічних наук,
заведуючий кафедрою «Економіка і бізнес»,
Карагандинський індустріальний університет,
г. Темиртау, Казахстан

О РОЛИ ГОСУДАРСТВА В ТРАНСФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКЕ

ON THE ROLE OF THE STATE IN THE TRANSFORMATIONAL ECONOMY

Аннотация. Данная статья является второй в цикле статей, посвящённых существующим в Казахстане проблемам в развитии индустрии. Авторами дается оценка роли государства и его функций в контексте реформ и структурных изменений. Выделен ряд основных экономических функций государства в современной рыночной экономике.

Ключевые слова: государственное регулирование экономики, кейнсианство, монетаризм, чистая конкуренция, социальное государство, эффективное государство, эффективность производства.